

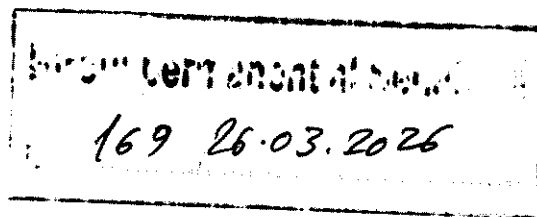

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

Adresa nr. 2535/2026 din data de 24.03.2026

Domnului Mario Ovidiu Oprea
Secretarul general al Senatului României

Stimate domnule secretar general,

Ca urmare a adresei dumneavoastră nr. XXXV/571 din 09.02.2026 prin care ați transmis Consiliului Superior al Magistraturii, spre avizare, *Propunerea legislativă pentru modificarea art. 113 din Codul penal – reducerea limitei de vârstă a răspunderii penale de la 14 la 12 ani, exclusiv pentru infracțiunea de omor, condiționată de discernământ (b34/04.02.2026)*, vă comunicăm că aceasta a fost analizată în ședința din data de 19 martie 2026 a Comisiei nr. 1 - reunită „Legislație și cooperare interinstituțională”.

Referitor la solicitarea de avizare a propunerii legislative, având în vedere prevederile art. 39 alin. (3) din Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii, precum și interpretarea dată de Curtea Constituțională sintagmei „acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești”, Comisia a reținut că nu se impune emiterea unui aviz de către Consiliul Superior al Magistraturii, urmând a fi exprimat un punct de vedere.

Sub acest aspect, comisia de specialitate a reținut că prezentul demers legislativ vizează, în esență, reglementarea posibilității antrenării răspunderii penale a minorilor cu vârsta cuprinsă între 12-14 ani pentru săvârșirea infracțiunii de omor, prevăzută la art. 188 C.pen.

Comisia a apreciat că propunerea legislativă nu poate fi adoptată în forma transmisă, din următoarele considerente:

Posibilitatea reducerii vârstei răspunderii penale a mai fost analizată de către Comisia nr. 1 reunită – Legislație și cooperare interinstituțională în ședința din data de 24.02.2026, ca urmare a unei sesizări transmise de Ministerul Justiției.

Cu această ocazie, Comisia a reținut că „potrivit art. 113 din Codul penal, minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal, iar minorul cu vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani răspunde penal numai în măsura în care se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ. În consecință, în cazul minorului care nu a împlinit vârsta de 16 ani și care nu răspunde penal — fie ca urmare a prezumției absolute a lipsei de discernământ, fie ca urmare a nerăsturnării prezumției relative — intervine cauza de neimputabilitate a minorității făptuitorului, prevăzută

de art. 27 din Codul penal. Într-o asemenea ipoteză, imputabilitatea, ca trăsătură esențială a infracțiunii, nu poate fi reținută.

Stabilirea unei vârste minime sub care minorii sunt prezumați ca neavând capacitatea de a încălca legea penală este consacrată și la nivel internațional. Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989 și ratificată de România prin Legea nr. 18/1990, recomandă în mod expres instituirea unei asemenea limite. Astfel, potrivit art. 40 pct. 3 lit. a) din Convenție „statele părți se vor strădui să promoveze adoptarea de legi și proceduri, înființarea de autorități și instituții, special concepute pentru copiii bănuți, acuzați sau găsiți vinovați de încălcarea legii penale și, în special, să stabilească o vârstă minimă sub care copiii să fie prezumați ca neavând capacitatea de a încălca legea penală”.

Aceeași orientare este reflectată și în Regula minimă nr. 4 din Regulile Națiunilor Unite pentru administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing), potrivit căreia limita de vârstă a răspunderii penale nu trebuie stabilită prea jos, având în vedere nivelul de maturitate afectivă, psihologică și intelectuală al copilului. În interpretarea acestor standarde internaționale trebuie avut în vedere faptul că abordarea modernă nu se limitează la analiza formală a discernământului raportat strict la fapta comisă, ci vizează capacitatea reală a copilului de a suporta consecințele morale și psihologice ale răspunderii penale.

În acest context, Studiul global al Organizației Națiunilor Unite privind copiii privați de libertate recomandă stabilirea vârstei minime a răspunderii penale la 14 ani. De altfel, din perspectivă istorică, legislația penală română a consacrat în mod constant această limită. Începând cu Codul penal din 1936 și până la Codul penal în vigoare, toate reglementările au prevăzut că minorii care nu au împlinit vârsta de 14 ani nu răspund penal, consacrand astfel o tradiție legislativă neîntreruptă.

Din această perspectivă, o eventuală reducere a vârstei de la care intervine răspunderea penală ar putea fi apreciată ca un regres, atât din punct de vedere al dreptului intern, cât și al standardelor internaționale în materie de protecție a copilului. În plus, trebuie avut în vedere că pedeapsa penală îndeplinește multiple funcții, de la restabilirea ordinii de drept și exprimarea reacției statului față de încălcarea normelor penale, până la funcția educativă, orientată spre îndreptarea persoanei sancționate.

În cazul infractorilor minori, funcția educativă a intervenției statului prevalează asupra celei punitive, având în vedere faptul că minorul se află într-un proces de formare psihică și morală, iar personalitatea sa nu este definitiv structurată. Conduita infracțională a minorului nu exprimă, de regulă, o atitudine antisocială consolidată, ci este adesea rezultatul imaturității, al influențelor mediului familial sau al anturajului. În consecință, scopul intervenției statului nu

trebuie să fie sancționarea severă, ci educarea și responsabilizarea progresivă a copilului. O abordare predominant punitivă riscă să producă efecte contrare, precum stigmatizarea și creșterea riscului de recidivă.

Așadar, se impune evaluarea atentă a riscului ca antrenarea răspunderii penale la vârste fragede să producă mai degrabă consecințe nocive decât beneficii reale pentru societate. Problema centrală nu este aceea de a stabili dacă un minor sub 14 ani a manifestat sau nu discernământ la momentul săvârșirii faptei, ci dacă societatea este pregătită să își asume responsabilitatea de a sancționa penal un copil pentru lipsa sa de maturitate și, în același timp, să îi asigure mecanisme reale, determinate și eficiente de reeducare.”

În același timp, Comisia a reținut „caracterul *complementar* al măsurilor de ordin nepenal în raport de cele de natură penală. Eventuala adoptare a unei soluții legislative care ar extinde sfera răspunderii penale la ipoteze care, în prezent, nu sunt prevăzute de lege, nu poate fi considerată, în sine, aptă să suplinească eventualele deficiențe ale mecanismelor nepenale existente.

Importanța măsurilor nepenale este evidentă atât *de lege lata*, cât și *de lege ferenda*, întrucât acestea trebuie să fie concepute și aplicate astfel încât să asigure, în mod efectiv, recuperarea minorului care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, dar care nu răspunde penal, indiferent dacă această lipsă a răspunderii este determinată de vârstă (oricare ar fi limita stabilită de lege) sau de absența discernământului.

Așadar, din perspectiva prioritizării eventualelor propuneri *de lege ferenda*, demersul ar trebui să debuteze cu evaluarea și consolidarea dispozițiilor nepenale, recurgerea la răspunderea penală urmând a fi rezervată exclusiv situațiilor în care celelalte instrumente se dovedesc insuficiente, aceasta având caracter *ultima ratio*.”

În acest sens, în ceea ce privește minorii care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală și care nu răspund penal, cadrul normativ aplicabil este reprezentat de măsurile de protecție specială prevăzute de Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, respectiv plasamentul și supravegherea specializată. Aceste măsuri au un caracter nepenal și sunt orientate cu prioritate spre prevenție, educație și reintegrare socială.

Plasamentul reprezintă o măsură temporară de protecție, care presupune înlocuirea îngrijirii părintești atunci când aceasta lipsește sau este de natură să periclitizeze dezvoltarea copilului. *Supravegherea specializată*, în schimb, are un caracter predominant educativ și preventiv, fiind aplicabilă în situațiile în care minorul poate rămâne în mediul familial, cu sprijinul autorităților și al serviciilor specializate.

Pentru minorul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal, la propunerea direcției generale de asistență socială și protecția copilului, comisia pentru

protecția copilului, după caz, instanța de judecată, va lua una dintre aceste măsuri, ținându-se seama de condițiile care au favorizat săvârșirea faptei, gradul de pericol social al faptei, mediul în care a crescut și trăit minorul, riscul săvârșirii din nou de către minor a unei fapte prevăzute de legea penală și orice alte elemente de natură a caracteriza situația acestuia. De asemenea, părinții minorului aflat în această situație, precum și minorul, cu acordul părinților sau al altui reprezentant legal, trebuie să participe la programele speciale de consiliere psihologică organizate de direcția generală de asistență socială și protecția copilului sau de alte instituții de specialitate publice sau private.

Deopotrivă, măsurile anterior menționate pot include și impunerea respectării unor obligații, precum: *i)* frecventarea cursurilor școlare, *ii)* utilizarea serviciilor de îngrijire de zi, *iii)* urmarea unor tratamente medicale, programe de consiliere sau psihoterapie, *iv)* precum și interzicerea frecventării anumitor locuri ori a stabilirii de legături cu anumite persoane, în condițiile prevăzute de art. 85 alin. (1) din Legea nr. 272/2004.

De asemenea, în ipoteza în care fapta prevăzută de legea penală, săvârșită de minorul care nu răspunde penal, prezintă un grad ridicat de pericol social, precum și în situația minorului față de care au fost deja dispuse măsurile reglementate de art. 85 din același act normativ și care continuă să comită fapte penale, se poate dispune, pe durată determinată, *plasamentul acestuia într-un serviciu de tip rezidențial specializat*.

Nu în ultimul rând, potrivit art. 88 din același act normativ, pe toată durata aplicării măsurilor destinate minorului care a săvârșit fapte prevăzute de legea penală și care nu răspunde penal vor fi asigurate servicii specializate, aprobate prin hotărâre a Guvernului, pentru a-i asista pe minori în procesul de reintegrare socială.

Întrucât eficiența acestor măsuri depinde în mod determinant de modalitatea concretă de implementare, apreciem că direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului reprezintă autoritățile cel mai bine poziționate pentru a evalua funcționalitatea cadrului normativ existent și pentru a formula eventuale propuneri de optimizare, anterior promovării unor modificări de substanță în materia răspunderii penale.

Totodată, necesitatea adaptării sau consolidării cadrului legal în raport cu realitățile sociale actuale trebuie fundamentată tot pe datele și informațiile centralizate la nivelul acestor structuri, care constituie principala sursă obiectivă de evaluare a impactului normativ.

Ca o primă concluzie, Comisia a apreciat că orice inițiativă legislativă susceptibilă de a conduce la extinderea sferei răspunderii penale a minorilor impune o analiză realizată cu maximă prudență, în conformitate cu standardele internaționale aplicabile, tradiția dreptului intern și principiul caracterului subsidiar al dreptului penal, prioritatea revenind consolidării și eficientizării mecanismelor nepenale de protecție, sprijin și reeducare a copilului.

Din perspectiva conținutului concret al propunerii legislative, Comisia a apreciat că aceasta este criticabilă și pentru faptul că nu există nicio explicație logică pentru care răspunderea minorului cu vârsta cuprinsă în 12 și 14 ani ar putea fi antrenată pentru infracțiunea de omor, în formă tip, iar nu și pentru alte variante sau infracțiuni conexe acestei infracțiuni, precum omorul calificat, infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, precum și ansamblul infracțiunilor praeterintenționate care au avut ca rezultat moartea victimei. De asemenea, pot fi avute în vedere infracțiunile de ultraj și ultraj judiciar, în ipoteza în care acestea absorb infracțiunile amintite.

În fine, Comisia a apreciat că sintagma potrivit căreia „se va face tot posibilul pentru recuperarea și educarea acestuia din perspectiva medicală, educațională și de reintegrare socială” nu este proprie dreptului penal substanțial. Componenta privind recuperarea și reinserția socială a persoanei condamnate aparține, în mod specific, domeniului reglementat de legea privind executarea pedepselor, iar nu normei de incriminare sau dispozițiilor de drept penal material.

Cu deosebită considerație,

Secretarul general al Consiliului Superior al Magistraturii

Judecător Andreea Simona Uzlău

